

УДК 821.161.2. 09

Т. М. Шарова

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДИСКУРСУ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
20-30-х рр. ХХ ст.: ТЕМАТИЧНИЙ СПЕКТР ТА РЕЦЕПТИВНА ЕСТЕТИКА**

У статті досліджено теоретичні аспекти дискурсу українських письменників 20-30-х рр. ХХ ст., зокрема подано тематичний спектр та рецептивну естетику тогочасної дійсності. Розглянуто питання щодо новаторства письменників означеного часу у напрямку прозових творів. Проаналізовано образи людей того часу та висвітлено їх риси характерів у художніх творах митців.

Ключові слова: дискурс, рецепція, українська література, соціалістичний реалізм.

У 30-х рр. ХХ ст. у літературі з'являлася нова тематика, яка здебільшого розкривала крах старого, показувала радість і муку народження нового, відтворювала різноманітні соціальні конфлікти, бої на фронті, змальовувала класові сутички на селі чи в місті. Більшість письменників реалізують ці теми через зображення конкретних епізодів революційної дійсності (Г. Косинка, Мирослав Ірчан). Інші реалізують свої думки за допомогою ліричних роздумів та рефлексій. Такі твори переобтяжені символікою та позначені психологізмом (Г. Коцюба, Г. Михайличенко). Часом українські письменники у художніх творах вдавалися до політичної сатири, спрямовуючи її вістря проти ворогів трудящого народу (Остап Вишня, Кость Котко) [1].

Дуже часто митці змушені звертатися до автобіографічного матеріалу, згадуючи і засуджуючи при цьому страшне минуле (А. Заливчий). Літературознавці критично зазначають: «Історико-літературне значення творчості кожного письменника в ці переломні часи зумовлене передусім його суспільною позицією, ступенем його соціальної і художньої зрілості, що дозволяло бачити правду там, де її можна було побачити, – в боротьбі, в прагненнях і сподіваннях революційної трудової маси» [14, с. 199].

Починаючи з 1922 року активно розвивається радянська жовтнева проза. У цей час відбуваються істотні зміни в жанрових дефініціях. Помітним та вагомим був перехід від новели і лірично-фрагментарної повісті до великих епічних форм. Проза другої половини 20-х рр. ХХ ст. містить в собі багато новаторського, перш за все в композиції творів, проблематиці, образах головних героїв: «Тематично майже вся проза тих років – у подіях, колізіях, пристрастях свого часу, часу великої революції» [14, с. 209]. Дуже зримо проявляється в цей час сфера життєвих переконань та спостережень прозаїків. На перше місце виступає село. Надзвичайно плідною була тема села, оскільки українські митці мали величезний досвід освоєння сільського матеріалу (Г. Шкурупій, Б. Антоненко-Давидович). Тема села в часи революції супроводжувалася класовою боротьбою, різноманітним побутом та життєвими труднощами [18]. Проза 20-х рр. ХХ ст. була здебільшого фрагментарною, мозаїчною, але в той же час багато в чому зберігала повчальне та виховне значення. В. І. Гришко наголошує, що найхарактернішою рисою творчої молоді ХХ ст. було те, що вона принесла в

літературу внутрішні переживання [7, с. 8].

Творчість тогочасних українських письменників не обмежувалася тільки сільською тематикою. Більшість митців цілеспрямовано крокували до робітничої теми (Іван Ле, П. Панч та ін.). Були і такі письменники, які постійно працювали в сільській тематиці, відтворюючи при цьому загальнонародні та загальнонаціональні проблеми (А. Головка «Мати»).

Цілком справедливою є думка про те, що в українській літературі поступово глибшала і наповнювалася новим змістом ідея народності у творах молодих радянських письменників. Пильний інтерес до робітничої тематики означав лише одне: художнє пізнання народу вже не могло осмислюватися поза освоєнням великого, і в той же час важливого матеріалу, який літературі надавали життя і діяльність трудящих – перш за все – робітничого класу.

Образ народу в українській літературі 20-30-х рр. ХХ ст. створювався не просто за допомогою відтворення побутових моментів, а через осмислення руху історії суспільства, а також через розкриття нових рис народного характеру. Гостре соціальне чуття та уважність до життєвої правди дозволяють письменникам переступати межі суто історичного і подавати правдиву й реальну картину стихійного селянського руху, який згодом переростає в революцію [3, с. 52].

Проза 20-30-х рр. ХХ ст. розповідала про боротьбу за перемогу революції. Митці не приховували різноманітних труднощів, трагічних моментів, тимчасових поразок, сили опору всього ворожого. Українські письменники означеного часу відтворювали різноманітні епізоди, часом переможні, а часом трагічного змісту. Так, про тяжке й болюче в часи небачено суворої боротьби за перемогу революції радянська проза розповідала сміливо й одверто, охоплюючи своїм поглядом не тільки магістралі історичного руху, але й узбіччя, роздоріжжя, плутані стежки [14, с. 219].

Образи людей, натхненних революційними ідеями, людей, що були в перших лавах борців народу, на той час починали окреслюватися і наповнюватися живим художнім змістом в українській радянській прозі. Твори, які розповідали про пережиті трагічні часи революції та громадянської війни були хронологічно першими в творчості більшості українських прозаїків 20-х рр. ХХ ст. Із поступовим переходом до тематики, продиктованої різноманітними будівничими процесами радянської дійсності, українська проза й сама починає підноситися на вищий рівень. «Хронікальність, локальність, фактописання не зникають і тепер, але вже ясно відчувається прагнення до глибших художніх узагальнень, до розширення поля життєвих спостережень. Перехід до зображення мирного будівництва висунув перед прозою нові проблеми, поставив її перед необхідністю пильніше вдивлятися в біографію, духовний світ, соціальні й етичні стимули поведінки свого героя» [14, с. 220–221].

Молоді радянські письменники намагалися змалювати й осмислювати реальні явища дійсності в їх повсякденних побутових та суспільних зв'язках. Художнім творам вони прагнуть надати глибокого ідейного та психологічного звучання (П. Панч «Земля», 1925 р.). Своїми образами радянська література засвідчувала той факт, що в умовах такого життя пробуджуються творчі сили народу, народжуються таланти і обдарування (А. Головка, К. Гордієнко). Відштовхуючись від різноманітних ідейно-політичних шукань, українські письменники ХХ ст. переступали всі «табу», шукаючи опертя для своєї власної думки [8, с. 8].

Справжньою школою художнього досвіду для молодих радянських письменників були твори Л. Леонова, Ю. Лебединського О. Серафимовича, О. Фадєєва, М. Шолохова, та ін. Кращі зразки ранньої радянської прози присвячені будням мирного будівництва. Такі твори готували читачів до сприйняття майбутнього та виховували в

дусі соцреалізму (А. Головка «Пасинки степу», «Зелені серцем», «Товариші»). Критика зазначає: «Непримиренні сутички нової, революційної і творчої, моралі з духом роз'єднаності, індивідуалізму, власництва..., покори з численними забобонами і пересудами тривають... по всьому фронту дійсності, що її малює тогочасна проза» [14, с. 224]. У таких творах, здебільшого, розкривається класова суть тих подій, що відбуваються між різними соціальними силами – передовими трудівниками і куркулями. «Коли артист хоче правильно змалювати життя, він не може не показати, що воно веде до соціалізму. Отже, це буде соціалістичне мистецтво. І це буде соціалістичний реалізм» [31, с. 86].

Щодо терміна «соціалістичний реалізм» Тамара Гундорова зазначає: «Поняття «соцреалізм» є категорією змінною і, зрештою, дуже випадковою» [9, с. 166]. Катаріна Кларк розглядає соцреалізм як канонічну доктрину, яка втілюється певним рядом художніх текстів. Дослідниця наголошує: «... для того, щоб бути радянському роману соцреалістичним, він повинен відтворювати основний сюжет» [29, с. 5].

Т. Свербілова, дослідивши феномен соціалістичного реалізму зауважує: «... український соцреалізм не був нав'язаний зовні чужою культурою, а виникав як самостійне явище, що мало національні розбіжності» [24, с. 38]. Дослідник Террі Іглтон зазначає: «Сказати, що соціальна реальність є переважно споживацька, означає сказати, що вона завжди вже «естетична» – текстуальна, спакована, фетишизована...; і щоб мистецтво відобразило реальність, воно потребує лише віддзеркалити себе» [30, с. 133]. На думку І. Захарчук, міфологізація сили і влади в культурі соціалістичного реалізму відтворювала військову стратегію. Відбувалося насильство над особою й масою, що складало шлях до суспільної гармонії. Смерть у даному випадку майже повністю позбавлялась шоково-травматичного підґрунтя, набувала в суспільній свідомості буденності та перетворювалась на засіб досягнення мети [13, с. 51].

На думку Є. Добренка в умовах тоталітарної держави «література втрачає свої традиційні функції, стаючи «коліщатком і гвинтиком» у машині влади. Її дискурс і мова тут є дискурс і мова влади» [10, с. 31]. Є. Добренко, осмислюючи художнє мистецтво післявоєнного періоду зауважує, що у літературі соцреалізму того часу «порушений сам генетичний код, і тому перед нами феномен, який в принципі не може бути описаний у традиційних естетичних категоріях і поняттях. У нього просто інша природа. В епоху безроздільного панування соцреалізму література, власне, перестає існувати – це був певний ідеологічний сурогат» [11, с. 327–328].

Слід зазначити, що під час розвитку соцреалізму активна роль відводилася романтизму. Так, Д. Наливайко з цього приводу говорить: «... насущною стала необхідність заглядання в майбутнє, а минуле рішуче осуджувалось як час рабства трудового народу. Це особливе «поеднання часів» ... неможливо було виразити, залишаючи в рамках традиційної системи критичного реалізму, і звідси широке звернення тогочасної соціалістичної літератури до романтизму, майже повсюдна його активізація» [21, с. 27]. За словами В. Хархун, національна специфіка української літератури відігравала свою роль «зокрема домінування романтичного мислення, що зумовлює пріоритет різних поетичних жанрів» [26, с. 62].

Помітним мотивом прози 20-х рр. ХХ ст. була підкреслена гордість за просту робочу людину, яка, пробиваючись крізь темряву, злидні, опір ворожих сил, ставала рушієм поступу на фронті будівництва, боротьби за нову культуру та нове життя (Остап Залізний – Іван Ле «Камінний мірошник», Текля – К. Гордієнко «Дівчина під яблуною», Антон Гвоздь – І. Микитенко «Торт»). Усі життєві істини у творах досягалися і здобувалися письменниками вагомим досвідом і в житті, і в літературі.

На думку Т. Круглової, кожний письменник радянського часу намагався

добросовісно і з честю слідувати різноманітним поправкам власних інтересів. Це відбувалося на рівні порад по відношенню до художніх творів. Письменники, на думку дослідниці, у художніх творах скоріше вгадували певні бажання влади, аніж слідували чітким правилам і схемам [16, с. 15]. Т. Круглова стверджує, що переважна більшість письменників працювала у напрямку теми праці, виробництва. Так, дослідниця наголошує: «винесення тем праці, виробництва, робітника у центрі мистецтва в засобах масової інформації є унікальним у світовій літературі» [17, с. 45].

На думку Тимофєєва Л. життєствердний початок, який покладено в основу соціалістичного реалізму, дає можливість найповніше показати образ головного героя [25, с. 87]. Модель людини того часу характеризувалася терміном «перековка», що був запозичений, як зауважує І. Захарчук, із металургійної сфери і перекодований згідно з ідеологічними потребами. У семантичному просторі радянського суспільства він набував значення примусової зміни ідентичності передусім у плані світогляду. Уявлення про людину уподібнювалось до «металевої настанови, і як розплавленому металу можна дати іншої форми, аналогічно й людська особистість ототожнювалася із виробничим матеріалом, що ставав слухняним знаряддям» [12, с. 207].

Нові аспекти в зображенні сучасного героя були накреслені українськими радянськими письменниками, книжки яких вийшли друком в середині 20-х рр. ХХ ст. (О. Донченко, В. Кузьмич, О. Кундзіч, Л. Первомайський). Вони ставили в центр прозових творів молоду людину, окрилену революційними та передовими ідеалами, яка мала романтичні мрії щодо кращого майбутнього життя. Таким чином вони прагнули показати складність її взаємозв'язків з навколишнім світом [4].

Проза 20-30-х рр. ХХ ст. була щедрою на зображення різноманітних побутових драм. Зрозуміло, що місце і функція самого побутописання могли бути визначені глибинними світоглядними настановами письменників. Популярними були твори письменників, у яких побут «затуляв» революцію. Цікавими є твори, що зображують щоденний людський побут. Такі моменти не просто з'ясувати та відтворити на папері. «... загальна і провідна тенденція полягає саме в прагненні показати, як проникає дух нового сюди, в залежну сферу звичаїв, вірувань, моральних норм, родинних відносин» [143, с. 229]. Яскравим прикладом таких подій може бути оповідання К. Анищенка «Мироносиці» (1925 р.).

Тема села в українській прозі 20-х рр. ХХ ст. зосереджувалася навколо відтворення правди життя, правильного розуміння перспектив його розвитку. Письменники означеного часу твердо вірили в те, що простий трудовий селянин буде намагатися стати на вищий щабель свого розвитку. Він повинен йти до кінця з робітничим класом і перебудовувати своє життя на нових, соціалістичних засадах (А. Головка «Пасинки степу»). У такому разі увагу привертає не лише нова тема в історії української літератури ХХ ст., а й чутливість письменників до нового, що входило в найпотаємніші закутки свідомості, у психіку, побут простих людей [6, с. 102–107.].

Українські радянські письменники 20-30-х рр. ХХ ст. показували у своїй прозі духовне пробудження трудового селянина, розкривали його трудову душу, яка вела до нової радянської громадянськості і культури та робила його непримиренним ворогом сільського експлуататора-куркуля. Різноманітні риси такого типу селянина відтворено в повістях Г. Косинки «За ворітьми», Івана Ле «Камінний мірошник», І. Микитенка «Брати» та ін. [19; 20, с. 191–197].

Проза 20-30-х рр. ХХ ст. мала й інший бік, де звучала ідея про непереборність свідомості простого селянина (М. Хвильовий «На глухім шляху»). У середині 20-х рр. ХХ ст. українська радянська проза вже мала певний досвід як у тематичному плані, так

і у висвітленні проблемних аспектів життя простих селян. Відтворюючи художнє освоєння нової дійсності, її різноманітні типи та головних героїв, література на перший план висувала глибокі соціальні конфлікти. У творчості визначних прозаїків того часу А. Головка, К. Гордієнка, І. Копилєнка, Івана Ле, І. Микитєнка, П. Панча, Ю. Яновського окреслилися основні риси нового художнього методу, який згодом став називатися соціалістичним реалізмом [5].

В. Хархун у науковій розвідці про соцреалістичний канон досліджує українську проєкцію соцреалізму 1930-1950-х років, розглядає проблему інтерпретації методу соціалістичного реалізму. Дослідниця особливу увагу приділяє осмисленню базових засад соцреалістичних картин світу. Вагомим та цікавим є твердження В. Хархун щодо визначення ролі та місця радянської критики та розгляд моделі війни в радянській літературі [27, с. 61]. На думку В. Хархун, вірність життєвій правді «узаконюється як основна вимога для письменників, які мусять шукати героя в реальній дійсності. Тексти, де герої змодельовані з реальних прототипів, які на конкретному життєвому матеріалі втілюють онтологічну довершеність тоталітарної цивілізації, стають канонічними в радянській літературі» [26, с. 295].

Доречною і важливою з цього погляду є громадянська пристрась письменників, а також розкриття соціальної перспективи розвитку дійсності та глибока революційно-соціалістична зацікавленість письменників у піднесенні та зростанні простої трудової людини як бунтівника і господаря нового життя. Таким чином, у новій літературі простежується ідейно-естетичне розмежування правдивого, народного, здорового з різноманітними течіями, напрямками та угрупованнями. У цей час виникає велике коло проблем, коріння яких сягає у минуле. Перш за все помітною була боротьба з виразниками занепадницьких поглядів. Важливим питанням у прозі 20-30-х рр. ХХ ст. було ставлення до нової дійсності та її провідних сил. Письменники багато уваги приділяли зображенню життєвого та світоглядного обличчя героя сучасності. Актуальним стало питання революційного гуманізму та ролі соціально-класового і національного начала в літературі та в суспільстві в цілому.

Значна частина письменників сходилась думками на тому, що реалістичну прозу необхідно створювати на основі життєвого матеріалу. Таке оформлення може цілком протиставити динаміку суцільної дії (М. Йогансен «17 хвилин», С. Жигалко «Єдиний постріл», О. Слісаренко «Камінний виноград», Г. Шкурупій «Штаб смерті»). З'являються оповідання, сюжет яких став засобом відтворення психології і побуту людей (О. Слісаренко «Авеніта», Г. Шкурупій «Монгольські оповідання»). З цього приводу В. Панченко зазначає: «Жадаючи відкриттів, варто пильніше вглядатися в наші здобутки, в усе розмаїття літературних тенденцій, вловлюючи в них закономірності розвитку суспільної свідомості, підтримуючи здорове, плідне, перспективне. Дорожити тим цінним, що у нас є – неодмінний складник таланту критика» [23, с. 3].

Українські радянські письменники та критики усвідомлювали, що майбутнє всієї літератури на шляху реалістичної творчості, соціальної і психологічної типізації, а також художнього синтезу. «Змальовуючи героїчне минуле, українські радянські письменники передусім прагнули показати наростання революційних настроїв, формування соціалістичної свідомості пролетаріату і трудового селянства у процесі боротьби проти царського самодержавства» [14, с. 339]. Художньо розв'язуючи такі проблеми, письменники писали епічні твори високого гатунку (С. Божко «В степах» (1930 р.), П. Панч «Голубі ешелони» (1928 р.), І. Топчій «Шахтарська повість» (1930 р.) та ін.).

Історико-революційна проза знайшла певне відображення в художній практиці

багатьох радянських письменників. Митці слова відтворювали реальні події та історичні постаті, відбивали типові явища тогочасної дійсності, історичну вірогідність, а також органічно поєднували факти і домисли. Обов'язковими елементами творів другої половини 20-х рр. ХХ ст. були картини побуту, життя і праці простих селян, а також наявність фольклорного матеріалу (пісні, прислів'я, приказки, повір'я, обрядова поезія тощо).

Літературна критика зазначає: «Дедалі глибше опановуючи метод соціалістичного реалізму, звільняючись від натуралізму, емпіричного описування, письменники створили ряд романів, повістей, книг оповідань, новел, нарисів, що стали цінним надбанням всієї радянської літератури й складають своєрідну колективну епопею життя українського народу від сивої давнини до бурхливої сучасності» [15, с. 130]. Підтвердженням того є роман у новелах «Вершники» Ю. Яновського, «Мати» А. Головка, «Наливайко» Івана Ле, «Вісімнадцятилітні» Ю. Смолича та ін.

Цілком можна погодитися з В. Брюггеном, який зазначає: «Кращі твори українських прозаїків радують відсутністю будь-якої манірності, тією простотою реалістичної подробиці, що важливіша за витончену химерію. Нема вигадки, складнішої за саме життя, нема вищої майстерності митця, ніж уміння бездоганно точним різцем оголити реальний зміст явища й людської вдачі» [2, с. 128].

У 30-х рр. ХХ ст. в українській радянській літературі розквітає талант О. Десняка, О. Ільченка, В. Кучера, М. Трубляїні. Помітними в українському літературознавстві стають такі письменники: Ю. Бедзик, К. Гордієнко, І. Кириленко, В. Кузьмич, Л. Смілянський, Ю. Шовкопляс. Перші кроки в літературі робили О. Гончар та М. Стельмах. До основних критеріїв радянського письменника слід віднести: зображення ідей і образів реальної дійсності; істинність і глибина відповіді на питання, що хвилюють суспільство і особистість; щирість і висота морального почуття; активність духовного пошуку письменника та його героїв [22, с. 23].

Ми поділяємо точку зору М. Шамоти, який наголошує, що кращі письменники, наслідуючи приклад класиків, завжди надавали і надають великого значення слову, реченню, образу, розглядаючи ці питання не як технологічні, а як питання про засоби ідейного впливу на читача [28, с. 8].

Згодом значно розширилися проблемні та ідейні горизонти прози. Визначним досягненням означеного періоду в літературі стало створення образу позитивного героя соціалістичної доби – нової радянської жінки, робітника, селянина, вченого, митця, комуніста, комсомольця тощо. «Прозаїки України все чіткіше визначалися як творчі індивідуальності, кожен зі своїм баченням світу, зі своєю власною манерою письма. Посилена увага письменників до стилю, піклування про збагачення й чистоту мови сприяли поглибленню й кристалізації національних особливостей творів, зміцненню прози на позиціях народності й реалізму» [15, с. 131]. Такі події мали велике значення для подальших ідейно-художніх та творчих звершень. З появою в українській літературі нового героя розширилась проблематика, з'явилась певна кількість нових жанрових різновидів, стильових напрямків, художніх засобів.

Критика висуває положення щодо появи в українській літературі нової людини праці: «Поставивши в центрі людину праці, література все сміливіше заглиблювалася у складний, а часом і болючий процес формування соціалістичної свідомості, показувала не тільки вплив суспільства і становлення нової моралі, а й уособлення героєм кращих рис народу, його вплив на історичний хід подій» [15, с. 388–389].

Отже, серед бурхливих подій початку ХХ ст. українські радянські письменники багато уваги приділяли зображенню соціалістичної революції та громадянської війни. Значно розширюючи тематичні межі української радянської прози, письменники

сприяли виробленню нових принципів відтворення минулого, використовуючи в художніх творах документальні та фольклорні матеріали, а також елементи тогочасної мови для художньої конкретизації розповіді. Читаючи твори 20-30-х рр. ХХ ст. дивуємося багатству жанрових форм і способів вираження головної думки. Велич, драматизм, глибинний зміст подій, що зрушили весь старий уклад життя, митці слова передають через різноманітні долі людей, через конфлікти і зіткнення.

Список використаної літератури

1. Бочаров А. Бесконечность поиска: [художественные поиски современной советской прозы] / А. Бочаров. – М. : Советский писатель, 1982. – 423 с.
2. Брюгген В. Голос автора й голос героя: [нотатки про сучасну прозу] / В. Брюгген // Дніпро. – 1969. – №10. – С. 121–128.
3. Буряк Б. На розораних межах (Замітка про колгоспну тематику в радянській літературі) / Б. Буряк // Радянський Львів. – № 5. – С. 52.
4. Буряк Б. Наука. Література. Герой. Роздуми. Полеміка / Б. Буряк. – К. : Радянський письменник, 1969. – 239 с.
5. Голубева З. Український радянський роман 20-х рр. ХХ ст. / З. Голубева. – Харків : Вид-во Харків. ун-ту, 1967. – 214 с.
6. Голубева З. Багатство життя – багатство літератури / З. Голубева // Прапор. – 1960. – № 2. – С. 102–107.
7. Гришко В. І. Народжені бурею / В. І. Гришко // Наші позиції. – № 6 (січень). – 1951. – С. 8.
8. Гришко В. І. Народжені бурею / В. І. Гришко // Наші позиції. – № 7–8 (лютий-березень). – 1951. – С. 8.
9. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії / Т. Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 284 с. – (Серія «Висока полиця»).
10. Добренко Е. «Запущенный сад величия» (Менталитет и категории соцреалистической критики: поздний сталинизм). Критика как «хозяин литературного процесса» / Е. Добренко // Вопросы литературы. – 1993. – Выпуск 1. – С. 31.
11. Добренко Е. Не по словам, не по словам его / Е. Добренко // С разных точек зрения : Избавление от миражей : Соцреализм сегодня. – М. : Советский писатель, 1990. – С. 327–328.
12. Захарчук І. Міліарна парадигма літератури соцреалізму / І. Захарчук // Ідеологічні та естетичні стратегії соцреалізму : Вип. 1 / [Відпов. ред. Валентина Хархун]. – К. : Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України; Ніжин : Видавець ПП. Лисенко М. М., 2011. – С. 207.
13. Захарчук І. Міліарна стратегія соцреалізму / І. Захарчук // Слово і час. – 2006. – № 10. – С. 51.
14. Історія української літератури : [у 8 т.]: Література періоду боротьби за перемогу соціалізму (1917-1932) / [відп. ред. С.А. Крижанівський]. – К. : Наукова думка, 1970. – Т. 6. – 514 с.
15. Історія української літератури : [у 8 т.]: Література періоду завершення будівництва соціалізму та Великої Вітчизняної війни (1933-1945) / [відп. ред. Б. С. Буряк]. – К. : Наукова думка, 1971. – Т. 7. – 400 с.
16. Круглова Т. Семиотические «ловушки» советского искусства / Т. Круглова // Семіосфера радянської культури : знаки і значення : Вип. 2 / [Відпов. ред. Валентина Хархун]. – К. : Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України; Ніжин : Видавець ПП. Лисенко М. М., 2011. – С. 15.
17. Круглова Т. Художественная репрезентация «нового человека» в контексте индустриализации / Т. Круглова // Ідеологічні та естетичні стратегії соцреалізму :

Вип. 1 / [Відпов. ред. Валентина Хархун]. – К. : Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 2010. – С. 45.

18. Кузнецов Ф. Самая кровная связь: Судьбы деревни в современной прозе. Книги для учителя / Ф. Кузнецов. – М. : Просвещение, 1977. – 222 с.

19. Левченко М. Роман і сучасність: до проблеми українського радянського роману / М. Левченко. – К. : Державне літературне видавництво України, 1963. – 288 с.

20. Левченко М. Сучасність і характери / М. Левченко // Вітчизна. – 1960. – № 3. – С. 191–197.

21. Наливайко Д. Про своєрідність генези й типології соціалістичного реалізму в українській літературі / Д. Наливайко // Радянське літературознавство. – 1987. – №3. – С. 27.

22. Новиченко Л. Широка пошуку, розмаїття барв / Л. Новиченко // Радянське літературознавство. – 1979. – № 2. – С. 8–23.

23. Панченко В. Складники таланту / В. Панченко // Літературна Україна, 1978. – 21 листопада. – С. 3.

24. Свербилова Т. Советский соцреализм 1930-х гг. и вопрос о национальной идентичности украинской литературы в аспекте компаративистики (к постановке проблемы) / Т. Свербилова // Ідеологічні та естетичні стратегії соцреалізму : Вип. 1 / [Відпов. ред. Валентина Хархун]. – К. : Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України; Ніжин : Видавець ПП. Лисенко М. М., 2011. – С. 38.

25. Тимофеев Л. Советская литература. Метод. Стилль. Поэтика / Л. Тимофеев. – М. : Советский писатель, 1964. – С. 87.

26. Хархун В. Соцреалістичний канон : генеза, розвиток, модифікації / В. Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – С. 263.

27. Хархун В. Соцреалістичний канон : генеза, розвиток, модифікації / В. Хархун. – Ніжин : Видавець ПП. Лисенко М. М., 2011. – 113 с.

28. Шамота М. За слово правдиве і цілеспрямоване / М. Шамота // Вітчизна. – 1951. – № 8. – С. 3–16.

29. Clark K. The Soviet Novel. History as Ritual / Katarina Clark. – Chicago – London: The University of Chicago Press, 1981. – 602 p.

30. Eagleton T. Capitalism, Modernism, Postmodernism / Terry Eagleton // Against the Grain: Essays 1975-1985. – London : Verso, 1986. – P. 133.

31. Vaughak J. Soviet Socialist Realism. Origins and Theory / James Vaughak. – London : Macmillan Press, 1973. – P. 86.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2014

T. M. Sharova

THEORETICAL ASPECTS OF OF UKRAINIAN WRITERS' DISCOURSE IN 20-30 YEARS OF THE TWENTIETH CENTURY: SUBJECT SPECTRUM AND RECEPTIVE AESTHETICS

This article focuses on the theoretical aspects of a discourse of Ukrainian writers in 20-30-ies of XX century. The variety and receptive aesthetics of contemporary reality in literature has been deeply observed. The author analyses the problems of innovation issues in prose writers' works as well as characterizes artistic images of people and their traits of the period mentioned. The article contains the ideas not only of the native critics, but the researchers of modern times that focus on the subject of Soviet writers of the period above. According to the author the idea of spiritual awakening of the peasant labor is worth particular attention. The writers mostly revealed the life of ordinary people, that led to the new Soviet citizenship and culture and made them intransigent enemy of a rural exploiter-fist.

It is stressed that the works of great writers of the time such as A. Golovko, P. Panch,

I. Kopylenko, I. Mykytenko, K. Gordienko, U. Yanovsky, Ivan Le circled the main features of a new literary method, which later became known as socialistic realism. Civil favors of writers and social perspective of the development of reality, deep revolutionary and socialist interest of writers contributed to the rise and growth of an ordinary worker as a rebel and host of a new life. The article provides basic criteria of the Soviet writer, which are reduced to the depicting of the ideas and images of reality, the truth and the depth of a response to painful reality of contemporary problems which disturb the society and the individual, as well as sincerity and moral sense.

Keywords: *discourse, reception, Ukrainian literature, socialistic realism.*